

належне методичне забезпечення, але і внутрішнє переконання студента у її необхідності.

Список використаних джерел:

- 1.Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. Підручник. /А.М.Алексюк.– К., Либідь, 1998.– 560с.
2. Анохін В. Технічне та дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів / В.Анохін //Вища школа.– 2015.– №9–10.– С. 82
3. Малихін О. Зміст і сутність самостійної навчальної діяльності студентів: історія і сучасність /О.Малихін // Українська мова і література в школах.– 2014.– №11.– С.25
4. Мороз В.Д. Самостійна навчальна робота студентів: монографія / В.Д.Мороз.– Х.: ХМК, 2003.– 64с.
5. Мулявина Э.В.Самостоятельная работа студентов как средство формирования профессиональных компетенций /Э. Мулявина // Инновации в образовании.– 2014.– №3.– С.78
6. Пидкасистый П.И. Организация учебно – познавательной деятельности студентов. Учебное пособие / П.И. Пидкасистый. – М.: Педагогика. – 2004.–112с.
7. Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М. Фіцула.– Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2005.–168с.
8. Ягупов В.В. Педагогіка: нав. пос. / В.В. Ягупов. – К.: Либідь, 2003.– 560с.

Мірошніченко Т.В.

*кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри початкової і дошкільної освіти
ПНПУ імені В.Г. Короленка*

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЕСТЕТОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано сутність поняття «особистісно орієнтований підхід», висвітлено проблему підготовки майбутніх учителів до використання засобів естетотерапії з позиції особистісно орієнтованого підходу. Одними із основних шляхів упровадження особистісно орієнтованого підходу у процесі підготовки студентів до естетотерапевтичної діяльності є: дотримання демократичного стилю спілкування у діаді «викладач – студент», перенесення акценту у функціях викладача на позицію фасилітатора; упровадження інноваційних технологій навчання. Формами організації навчального процесу

підготовки студентів до використання естетотерапевтичних засобів з позиції особистісно орієнтованого підходу є: лекція-діалог, навчальна дискусія, тренінги, семінар-диспут та інші.

Швидкі темпи розвитку в економічному, соціальному, культурному, виробничому житті суспільства, інноваційні процеси в освітньому просторі, зміна цінностей та орієнтацій вимагають від системи освіти перегляду поглядів на проблему удосконалення та підвищення ефективності професійної підготовки педагогічних кадрів. У зв'язку з цим актуалізується пошук моделі педагогічної освіти, що базується на принципах природовідповідності, гуманізації, індивідуальної творчої самореалізації.

Традиційна орієнтація на підготовку фахівців із заздалегідь визначеною сукупністю професійних знань, умінь і навичок поступається місцем для особистісно-сислового наповнення освітнього процесу, що виражається в особистісному розвитку студента, збагаченні його досвіду, становленні його індивідуальності. Вагоме значення в реалізації основних завдань професійного розвитку майбутніх педагогів має застосування особистісно орієнтованого підходу в освітньому процесі вищого навчального закладу.

Особливої актуальності в контексті дослідження набуває проблема професійної підготовки майбутніх учителів до впровадження сучасних інноваційних технологій, спрямованих на активізацію емоційно-чуттєвої сфери учня, створення психологічно комфортних умов для його всебічного гармонійного розвитку. Серед таких новітніх психолого-педагогічних технологій вагоме місце займає естетотерапія – цілеспрямований стабілізуючий вплив на емоційно-чуттєву сферу людини з метою створення для неї психологічного комфорту та розкриття творчого потенціалу особистості [5, с. 140].

Згідно досліджень О. Федій, основним завдання естетотерапії як самостійної психолого-педагогічної науки є актуалізація особистісного естетичного потенціалу людини з метою її гармонізації й створення об'єктивних умов повноцінного творчого самоствердження учня в освітньому просторі сучасного навчально-виховного закладу [5, с. 146]. Засобами естетотерапії є мистецькі, природні, соціальні засоби впливу, що здійснюють потужний гармонізуючий вплив на особистість учня з метою стабілізації його психоемоційного стану, розвитку духовно-вольової сфери, відчуття захищеності й комфорту в освітньо-виховному середовищі, підвищення внутрішніх резервів дитячого організму, а також створення психологічно сприяючих умов для повноцінної творчої самореалізації школяра.

Теоретико-методологічні основи впровадження особистісно орієнтованого підходу в навчальний процес є предметом дослідження таких вітчизняних науковців, як І. Бех, А. Бойко, І. Зязюн, О. Пехота, С. Сисоєва, В. Семеченко, Л. Хомич та ін. Різні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів з позиції особистісно орієнтованого підходу розглянуто у працях І. Бужини, І. Гавриш, О. Снісаренко, П. Щербаня та ін.

Проблему професійної підготовки майбутнього педагога до використання різноманітних засобів психолого-педагогічного та терапевтичного впливу на особистість висвітлили у своїх працях українські (У. Дутчак, О. Кондрицька, І. Малишевська, Б. Нестерович, Н. Павленко, О. Федій, О. Філь та ін.) та російські науковці (Л. Аметова, Т. Глухова, М. Гузева, Л. Лебедева, Є. Морозов, Н. Сергеева та ін.).

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до

естетотерапевтичної діяльності з позиції особистісно орієнтованого підходу.

Сучасне розуміння особистісно орієнтованого підходу в освіті визначили представники гуманістичної психології (К. Роджерс, А. Маслоу, Р. Мей, В. Франкль), які вважали, що повноцінний розвиток особистості можливий лише тоді, коли школа служитиме лабораторією для відкриття унікального «Я» кожної дитини.

Згідно з поглядами сучасних науковців (І. Беха, І. Зязюна, О. Пехоти, А. Ситченко, Л. Тарасової та інших), останнім часом особистісний підхід дедалі впевненіше утверджується як «ключовий психолого-педагогічний принцип організації навчально-виховного процесу, від якого багато в чому залежить ефективність переорієнтації системи освіти на розвиток особистості школярів» [2, с. 30]. Науковці особистісний підхід визначають як методологічний інструмент, основу якого становить сукупність вихідних концептуальних уявлень, цільових установок, методико-психодіагностичних та психолого-технологічних засобів, які забезпечують гармонійний розвиток особистості дитини в умовах існуючої освітньої системи.

У педагогічному словнику подається таке визначення особистісного підходу – це послідовне сталення педагога до вихованця як до особистості, як до свідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як до суб'єкта виховної взаємодії [1, с. 243]. У контексті нашої розвідки заслуговує на увагу дослідження І. Якиманської, яка вважає, що основною метою особистісно орієнтованої освіти є створення необхідних умов для розкриття та подальшого цілеспрямованого розвитку індивідуально особистісних рис вихованця, надання культурного контексту формам поведінки й узгодження їх із соціокультурними нормами [6].

О. Савченко вважає, що орієнтація на гуманістичні цінності освіти дає можливість перейти до особистісно орієнтованої моделі виховання і навчання та максимально індивідуалізувати виховний процес, створити умови для самовдосконалення, саморозвитку особистості, сприяти у визначенні її власних можливостей, осмисленні життєвих цілей (що не є можливим за умов авторитарно-дисциплінарної виховної системи) [4].

Таким чином, нинішнє трактування особистісно орієнтованого підходу в освіті базується, перш за все, на визнанні індивідуальності, самобутності, самоцінності кожної людини, її розвитку як індивіда, наділеного своїм неповторним суб'єктивним досвідом. На думку сучасного науковця О. Федій, в контексті підготовки педагогів до естетотерапевтичної діяльності принцип особистісної орієнтації набуває особливого значення через передбачену естетотерапевтичною концепцією достатню кількість різноманітних засобів впливу на особистість: природа, спілкування, мистецтво, наука. Відповідно до цього кожен педагог має можливість обрати той засіб психолого-педагогічного впливу, який найбільш повно відповідає його професійному та індивідуально-особистісному рівню самореалізації [5, с. 270].

Особистісно орієнтований підхід у системі естетотерапевтичної підготовки майбутніх учителів початкових класів характеризується такими ознаками:

- організація суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача і студента у процесі спілкування та естетотерапевтичної діяльності;
- створення умов для розвитку творчого потенціалу особистості студента;

- пристосування методики до навчальних можливостей студента, актуалізація проблеми особистісного зростання особистості засобами естетотерапевтичного впливу;
- надання можливості студенту максимально реалізувати себе у процесі естетотерапевтичної діяльності, проявити вибірковість до варіативних форм, методів вивчення навчального матеріалу;
- забезпечення умов співпраці та співтворчості викладача і студента як рівноправних суб'єктів естетотерапевтичного процесу;
- урахування індивідуального досвіду студента, його потреби у самореалізації, саморозвитку, самоствердженні.

Для реалізації особистісно орієнтованого підходу у процесі формування естетотерапевтичної компетентності майбутніх учителів початкової школи принципового значення набуває обрання стилю спілкування і характеру взаємовідносин у діаді «викладач – студент». Педагог повинен не тільки здійснювати управління процесом підготовки студентів до використання психолого-педагогічного потенціалу засобів естетотерапії у роботі з учнями, а й виконувати роль фасилітатора. Ідея фасилітації відповідає естетотерапевтичній концепції організації навчально-виховного процесу, що передбачає створення психологічно комфортних умов для налагодження комунікативної взаємодії між суб'єктами діяльності.

Один із засновників та лідерів гуманістичної психології К. Роджерс розробив і обґрунтував основні установки педагог-фасилітатор, співзвучними з естетотерапевтичними: «істинність» і «відкритість» учителя власним думкам, переживанням, здатність відкрито висловлювати та транслювати їх у міжособистісне спілкування; «прийняття» та «довіра» як внутрішня впевненість педагога у можливостях та здібностях кожного учня (студента); «емпатійне розуміння» – бачення педагогом внутрішнього світу та

поведінки кожного вихованця з його внутрішньої позиції, начебто його очима [3, с. 9]. Відповідно до психотерапевтичної концепції К. Роджерса, основним завданнями педагога-фасилітатора є полегшення навчального процесу шляхом створення, необхідних умов для гармонійного розвитку особистості, атмосфери психологічної підтримки.

Слід зазначити, що професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання естетотерапевтичних засобів у професійній діяльності потребує корекції змісту, форм, методів її реалізації.

Однією з умов реалізації особистісно орієнтованого підходу у процесі естетотерапевтичної підготовки майбутніх учителів, на нашу думку, є використання інноваційних технологій, що сприяють ефективній реалізації індивідуальної траєкторії розвитку особистості студента. Найбільш ефективними технологіями, що забезпечують взаємодію викладача зі студентами під час вивчення естетотерапії, є: інтерактивні технології («Коло ідей», «Мікрофон», «Карусель» тощо), технології співробітництва («Навчання в команді», «Навчаємося разом» тощо), арт-терапевтичні технології («Мій настрій», «Настрій класу», «Малюнок музики», «Дерево» тощо), метод проектів («Країна моєї мрії», «Скринька щастя» тощо) та інші.

Основними формами організації навчального процесу підготовки майбутніх педагогів до використання засобів естетотерапії у роботі з молодшими школярами з позиції особистісно орієнтованого підходу є: лекція-діалог, навчальна дискусія, тренінги, семінар-диспут та інші. Залучаючи студентів до активних дискусій під час аудиторних занять, викладач виступає в ролі організатора, стає рівноправним учасником освітнього процесу. Так, у процесі навчальної дискусії на тему «Естетотерапія в школі: необхідність чи привілеція?» позиція студентів

була неоднозначною. Деякі наголошували на недоцільності оволодіння вчителем початкових класів психотерапевтичними технологіями і виконанні функції терапевта, адже для цього в школі є психолог, соціальний педагог. Більшість же учасників дискусії стверджували про необхідність упровадження таких естетотерапевтичних засобів, як мистецтво, природа, казка, гра через потужний гармонізуючий вплив на особистість молодшого школяра. У ході обговорення дискусійних питань відбувається активізація мислення студентів, розвиток емоційного інтелекту, формування комунікативних навичок, розвиток уміння аргументувати власну позицію.

Отже, особистісна зорієнтованість естетотерапевтичної підготовки майбутніх учителів початкових класів передбачає спрямованість процесу на професійно-особистісний розвиток студентів, розкриття індивідуально-творчого потенціалу, формування естетотерапевтичної компетентності, створення психологічно комфортного освітнього середовища засобами психолого-педагогічного та естетотерапевтичного впливу на учасників педагогічного процесу.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; За заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2001. – 256 с.
3. Роджерс К. Свобода учиться / К. Роджерс, Дж. Фрейнберг ; пер. с англ. А. Б. Орлов, С.С. Степанов, Е. Ю. Патяева ; науч. ред. А. Б. Орлов. – М. : Смысл, 2002. – 527 с.
4. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.
5. Федій О. А. Підготовка педагогів до використання засобів естетотерапії: теорія і практика : [монографія] / О. А. Федій. – Полтава : ПНПУ, 2009. – 404 с.
6. Якиманская И. С. Разработка технологии личностно ориентированного обучения / И. С. Якиманская // Вопросы психологии. – 1995. – № 2. – С. 24-26.

Опанасенко Д. О.
студентка групи ДВ–37
психолого-педагогічного факультету
ПНПУ імені В.Г. Короленка